

Naročnina mesečno
35 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja co-
letne 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2994, 2996 in 2050

Izhaja vsak dan s jutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SLOVENE

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 59.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Litvinovjuda

V noči od 5. na 6. decembra, ko se je vsa Ženeva in v precejšnji meri tudi vsa Evropa pečala s Posaarjem in z jugoslovansko pritožbo proti Madjarom, sta Laval in Litvinov na isti način, kot pred 13 leti v Rapalu nemški kancler dr. Wirth in Rus Čičerin presenetila javnost z objavo pogodbe, ki je ni nikdo niti najmanj pričakoval in katere pomen oziroma potreba se danes ni jasna najbolj prefriganim evropskim diplomatom.

Francoski zunanji minister in komisar za tunanje zadeve ruskih sovjetov sta namreč podpisala neko besedilo, protokol imenovano, v katerem se slovesno obvezujeta, da niti Francija niti Rusija ne bosta sklepali dvostranskih pogodb z eno med tistimi državami, ki so bile povabljene, da se pridružijo francosko-ruskemu načrtu vzhodnega pakta. Obveznost velja tako dolgo, da vzhodni pakt ne bo podpisan, oziroma da postane jasno, da je vsled prevelikih ovir njegova uresničitev sploh nemogoča.

Kakšen pomen naj ima ta nenadna pogodba? Tako Litvinov kakor Laval sta 6. decembra zelo zgornjo opisovala važnost tega dogodka, toda ne eden ne drugi ni mogel ali ni hotel dokazati, v kakšni zvezi je ta nova veriga, s katero se je francoska zunanja politika priklenila na sovjete, potrebna za okrepitev naporov, da se ohrani mir v Evropi, če ponovno tisto frazo, ki je postala v diplomatskem jeziku danes že tako vsakdanja, da se je upajo posluževati tudi tisti, ki zasledujejo najbolj zločinske namene.

Da se Litvinov na vse mogoče načine trudi, da bi se vliil v vodilno vlogo pri izoblikovanju politične Evrope, to je čisto naravno, ker je popolnoma v skladu z načeli komunistične internacionale. To, kar so agitatorji komunizma delali v malem, ko so se vrivali v vse obstoječe organizacije in jih polagoma zavzeli ali vsaj skušali zavzeti s pomočjo svojih slovitih celic, isto dela Litvinov v velikem. Človek ima vtis, da hoče diplomate spraviti v celice, da je v Ženevi pri Zvezi narodov ustvaril neke vrste trojko, ki jo bo polagoma razpihljal, da bo postala zares odločilna. Kominterni stoji še vedno na stališču, ki ga je obrazložil na zadnjem njenem kongresu tovariš Manuiskij, »da je treba vzdrževati med buržujskimi narodi napetosti in sovraštva, da se bo lahko proletarijat okrepil za zadnji naskok kapitalističnih trdnjav, ali kot sta se še pred par dnevi izražala tovariša Kaganovič in Radek na moskovskem radiju, ko sta ob priliki pogrebnih svečanosti za umorjenim Kirovom obznanila v vseh velikih svetovnih jezikih, »da nobeno teroristično poseganje kapitalističnih držav v sovjetski režim ne more omehčati volje ruskega proletarijata, da z vsemi sredstvi razbije verige, v katerih ječi proletarijat po kapitalističnih državah. O Litvinovu tudi vemo, da bo moral doma polagati obračun o svoji politiki »zblizevanja z buržujskimi državami in da mu grozi izgnanstvo, če ne bo prinesel s seboj kakšnih vidnih uspehov. Torej za Litvinova se ne čudimo, marveč mu moramo naravnost čestitati, kako vzorno in dosledno izvaja v mednarodni politiki načela, ki mu jih diktira kominterni.

Manj razume človek trmoglavost, s katero moli Litvinovu Francija svoje roke, da jih čedalje bolj povezuje in jim jemlje svobodo kretanja. Že pod ranjimi Barthoujem smo večkrat spraševali po tisti tajni moči, ki jo izvajajo boljševiski diplomati v Parizu. Pod Lavalom je nekaj časa veljalo, da bo rusko karto nekoliko v ozadje potisnil, toda sedaj ga je zopet nadvladala tista tajna sila — ali je to morbiti le kakšna grožnja, da bo Rusija osvežila rapalsko pogodbo z Nemčijo? — in 6. decembra smo imeli priliko videti, s kakšnim uspehom.

Francoska zunanja politika je danes zaposlena na treh velikih frontah, ena je italijanska, ki naj odloči o bodočnosti francoskih interesov v Sredozemlju, druga je podonavska, ki naj zavre vse revizionistične toke in zapre vzhodno pot nemškemu prodiranju. Tretja je ruska, ki je dozdnevno najbolj važna, odkar se je Poljska zapletkarila v mreže hitlerjevske Nemčije, ker je od njene trdnosti odvisna obrambna vrednost francoske meje napram Nemčiji ob Renu. Francoske diplomatske cilje v sestavi vprašanj, ki jih je treba rešiti z Italijo, zajemajo najrazličnejši osnutki za pogodbe in za pakte, ki se enkrat imenujejo jadranski, drugi zopet sredozemski in tretji zopet latinski pakt. Drugo označeno fronto krijejo zopet pestri osnutki podonavskega pakta, pogodbe za zaščito neodvisnosti Avstrije, Mala zveza, Balkanski sporazum in še nekoliko meglei črnomorski pakt. Tretja fronta, to je ruska, pa je popolnoma krita z osnutkom vzhodnega pakta, ki naj ima to osnovno in prvotno nalogo, da zajeti vsako nemško prodiranje proti vzhodu na severni fronti. In ker je dozdnevno nemška nevarnost v oči francoske zunanje politike največja, je francoska vlada pripravljena na tej fronti plačati vsako ceno, kar dozdaj nismo imeli prilike ugotoviti recimo v primeru italijanske ali celo podonavske fronte.

Nemčija in Poljska sta povabljene, da se udeležita vzhodnega pakta. To ni nič čudnega. Poljsko bi rada Francija za vsako ceno odtrgala od Nemčije in si jo pridružila v sestavi ruske fronte. To za enkrat ni šlo. Tudi Nemčija bi bila dobrodošla v skupini vzhodnega pakta, kot je dobrodošel za prijateljskim omizjem oni, o katerem smo mislili, da ga bo treba kot nespornika malo ponižati. Nemčija to čuti in se omizja oteplje z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Najzadnje, kar smo o tej zvezi slišali, je to, da bo Nemčija predlagala sklenitev trojnega pakta med Francijo, Poljsko in Nemčijo, samo da bi Rusov ne bilo zraven.

Če ima protokol, podpisan 5. decembra v Ženevi med Litvinovim in Lavalom, sploh kakšen pomen, potem mora biti edino ta, da vztraja Francija in Rusija pri svojem vzhodnem paktu, da si že vnaprej z mednarodno pogod-

„Echo de Paris“ o ženevski razpravi:

„Tako ne pojde več dalje . . .“

Francoski list zelo ostro kritizira malomarnost držav, ki pozabljajo, da Jugoslavija ni šla iskat v Ženevo političnih rešitev, marveč pravice — Grožnje, da bo MZ zapustila Ženevo

Pariz, 9. decembra 1934.

Današnji »Echo de Paris« se je v članku, ki ga je iz Ženeve poslal njegov diplomatski urednik Pertinax, zaval za jugoslovansko pritožbo s takšno vneto in s tolikimi dokazi, da je potrebno, da ga priobčimo kot izraz ranjenega pravnega čuta, ki ga Francoz bolj kot katerikoli drugi narod na svetu nosi v svojem srcu.

Ko Pertinax omenja govore tako imenovanih »nevturalnih držav« (ki jih je v posnetkih prinesel »Ponedeljski Slovenec«, op. uredn.), pravi, »da je državni interes vsakega govornika tudi narekoval njegov govor. Nas to ni začudilo, ker Ženevo poznamo. Toda državne interese je treba včasih z večjo jasnostjo poudarjati. Zveza narodov je bila ustanovljena na temelju abstraktnega pravnega čuta, na osnovah globokega zaupanja v neko mednarodno občestvo, ki ga vodi pravica. Takšna naj bi bila Zveza narodov v očeh ljudstva. Tako visoko stoji. Toda, kako pa se je obnašala. Razlika med etično višino, na kateri jo gledajo narodi in med njenim obnašanjem, je vendar prevelika in preveč pade v oči.«

Nezadovoljnost Male zveze

»Zastopniki Male zveze, ki so ta kontrast čutili, so bili užaljeni. In kako bi tudi ne bili. Saj vedo, da stojijo za njimi milijoni ljudstva, vsi zaviti še v žalovanje in ki s trepetom pričakujejo, kakšne vesti bodo prišle iz Ženeve, v katero so zaupali. Toda ne samo na splošno so nezadovoljni, tudi nekatere podrobnosti jim ne ušljajo. Kaj se pa pravi, da odgovarja Madžarska na naše dokazno gradivo s spomenico, natipkano na 13 bornih straneh, kjer ni nič drugega kot samo gola zanikanja.«

Za to smemo pričakovati od njihove strani najostrejših protestov. Srečal sem danes nekega zastopnika Male zveze in sem ga vprašal po vti-
»Tako ne more več iti naprej!« mi je odgovoril in šel dalje.«

„Laval je drsel mimo . . .“

»Nezadovoljni so z govorom francoskega zunanje ministra Laval. Delal je sicer poklone Jugoslaviji, izražal čustva, toda čustva so tako poceni v Ženevi. On obsoja revizionizem, toda kdo ga pa ne obsoja in katera francoska vlada ga ne obsoja. Mala zveza je pričakovala več, pričakovala je, da bo navedel vsebino izjave, ki naj jo sprejme Zveza narodov in s katero naj obsodi Madjare. O tem nič. Laval je drsel hladno mimo. Obljubil pa je, da bo predložil v januarju hesedilo mednarodne pogodbe proti terorizmu. To za Belgrad ni glavna stvar, to je poliskanje glavne zadeve na postranski tir. Kaj briga Jugoslavijo mednarodna pogodba proti terorizmu, ko je ona že morala pretrpeti najhujši udarec in je ravno vsled tega zahtevala zadoščenje. Naši prijatelji iz srednje Evrope pa najbolj zamerjajo francoskemu delegatu, da je svojo izjavo dal prebrati italijanskemu delegatu Aloisiju, da sta prav za prav oba skupno to izjavo sestavila. Poglejte, kako je govoril baron Aloisij Odgovoril mu bo sedaj Titulescu.«

Litvinov, ki je razvijal svoje teorije o mednarodnem terorizmu, je razočaran. Razočaran je angleški predstavnik Eden, ki je govoril, kot da gre za čisto malenkostno stvar. Govoril je o zakono-

Zagrebska vremenska napoved: Najprej pretežno oblačno in megleno. Ob slabem deževju se bo počasi v zapadnih delih države zopet zjasnilo. Temperatura blaga, vetrovno.

Dunajska vremenska napoved: Še oblačno in nagnjenje k padavinam ob toplem vremenu.

Vzroki za optimizem

Glasovi francoskih listov o poteku ženevske razprave

Pariz, 10. dec. AA. Razpravljajoč o večerašnjih razgovorih v Ženevi, ponavljajo današnji listi še enkrat vtise sobotne debate v svetu Zveze narodov. »Ouvre« naglašja pri tej priliki ponovno, da večerašnji razgovori še niso mogli ublažiti napetosti, ki je nastala v soboto. Najbolj optimistični zaključek, ki se more storiti, je pričakovanje, da bo do sporazuma končno vendarle došlo, ker je položaj sam zaradi svoje resnosti vsiljuje potrebo sporazuma. »Petit Parisien« piše med drugim: Kljub težočam, ki so nastale, se more reči, da obstaja gotov optimizem, more se reči, da kažejo vsi prizadeti voljo, da se pride do nekakšne rešitve. Za-

bo prepoveda sploh vsake razgovore o kakšnem nemškem načrtu, ki ne bi bil vzhodni pakt, da že pred porodom uničita vsako nemško ponudbo. In v tem vidimo roko Litvinova, ki se je zbal, da bi se Francija po posarskem plebiscitu začela morda sporazumevati z Nemčijo. Zastavil je Lavalu nož na grlo in od nje ga izsilil gornjo obveznost, ki nima primere v zgodovini diplomacije. Drugi pomen pogodbe pa se nam zdi v tem, da dovolj jasno napoveduje, da Francija in Rusija ne verjameta v uresničenje vzhodnega pakta, da bosta odsele prekinili vsake poskuse, spraviti v njegov sestav tudi Poljake in Nemce, in da boste prešli na odprto polje francosko-ruske politične in vojaške zveze predvojnega vzorca, prepričajoč Poljsko — z žalostnim srcem sicer —, da

daji za tujce, spomenice se niti dotaknil ni. No in nazadnje je prišel še Poljak Komarnicki, ki je bil razodetje. Branil je tisočletno madjarsko kulturo in grozil Čehoslovakom.«

Če bi Svet ZN glasoval

»Ko sem po seji vprašal, kako bi padli glasovi, ako bi v svetu Zveze narodov prišlo do glasovanja, so mi dejali: Trije glasovi za Madjare, šest za Jugoslavijo, osem bi se glasovanja ne udeležilo. To je smešno!«

»Nocoj imamo vtis, da je jugoslovanska delegacija pripravljena, da zapusti Ženevo in da se vrne v svojo domovino, če svet Zveze narodov ne sprejme resolucije, ki bo Madjare obsodila. Doma bo povedala, da je šla iskat pravice v Ženevo in da ji Ženeva pravice ni mogla dati. Kakšno poglavje evropskega mira pa lahko potem nastane? Laval jutri, ako ne spremeni svojega stališča, ne bo mogel več ostati z Malo zvezo. Poseči bo moral globlje v debato in predložiti svetu resolucijo, ki bo za Belgrad sprejemljiva. Položaj je resen: mi Francozi smo na tem, da zgubimo Malo zvezo in ž njó vred tudi Rusijo. Mi bomo morali vendar enkrat in končno javno izbrati med paktom štirih veselih in med svojimi zavezniki!«

Protest švicarskega lista

Ženeva, 10. dec. AA. Večerašnja številka lista »Tribune des Nations« prinaša članek pod naslovom »Zveza narodov se je ustanovila, da bo zmagała pravica«. Pisec očita članom sveta ZN, da so delali za majhne in osebne interese svojih politik in prišli tako

Današnja seja sveta ZN

Ponovna ofenziva Male zveze

(Od našega posebnega poročevalca)

Ženeva, 10. decembra. V večerašnji dan je bil poln živahnega dela med vsemi ženevskimi diplomati. Dasi je bila nedelja, vendarle večina delegacij ni zapustila Ženeve, ampak je ostala skupaj, ker so to zahtevali razgovori. Vse te razgovore je vodil francoski zunanji minister Laval, ki je neprestano sprejemal predstavnike raznih delegacij in takoj nato imel posvetovanja s člani in pravniki svoje delegacije. Francoska delegacija je večer izdelala tudi svoj memorandum, ki naj bi bil danes dopoldne prečitán na seji Sveta Zveze narodov, Laval pa se ni zadovoljil samo s sestavo francoskega memoranduma, ampak je tudi že iskal možnost sporazumne resolucije, ki naj zaključijo eno najtežjih in najvažnejših debat, kar se jih je doslej vršilo pri Zvezi narodov. Glede teksta te resolucije se je Laval največ razgovarjal s predstavnikom Anglije, lordom Edenom, ta pa je zopet nato razgovarjal z baronom Aloisijem. Cilj teh posvetovanj je bil ta, da se zadosti zahtevam čl. 11. pakta Zveze narodov, ki zahteva, da morajo biti vse resolucije, spadajoče pod ta člen, sprejete soglasno, torej tudi z glasom tožitelja in obtoženca.

Čehoslovaška pristopila k francosko-ruski pogodbi?

Medtem ko so predstavniki veselih iskali rešitve v besedilu resolucije, so se zastopniki držav Male zveze in Balkanskega sporazuma večkrat sestali. Saj je bila tako na petkovi kakor tudi na

daleč, da so pozabili bistvene dolžnosti, izvirajoče iz pakta Zveze narodov. Večraj se je občutila neka neprijetnost med govori, ki naj bi bili pretresljivi in ki so pokrivali žrtve s cvetjem, bili so pa v resnici čitani teksti, glede katerih stilizacije so se morali dolgo pogajati in ki so v protislovju z zunanostjo in vsebino predlogov in nasvetov. Ali mislijo tako služiti miru in pravici? Daje so skušali z gosto tancico zakriti dejstva zločina. Vrh tega so načeli splošna vprašanja, ki samo odražajo debato od prave poti, čeprav bi takt nalagal, da se javno in odkrito govori o mednarodnih odnosih, temelječih na pravici in časti, in da se je treba strogo držati določb mednarodnega prava, da se strogo spoštujejo pogodbene obveznosti o vzajemnih dolžnostih organiziranih narodov. Narod, ki je bil globoko zadet v tistem, kar mu je najdražje, se je moral dva čela meseca premagovati, samo zato, da je izpolnil pravično in častno dolžnost, ki mu jo nalaga podpis pod paktom, zdaj pa apelira na svet Zveze narodov, da on izreče pravico: in zdaj ga v kritičnem razdobju 48 ur v drugo razočarajo. Treba je upoštevati pomen dela za mir.

Na koncu izraža članek nado, da bo svet ZN vendarle pojmoval svojo dolžnost, dokler se ne bo prepoznal. Članek navaja nato na kratko govora gg. Laval in Litvinova, za katere je kompromitiranje madjarskih oblasti očitno dokazano, medtem ko po sodbi člankarja za druge zastopnike to še ni dokazano.

sobotni seji moralna zmaga popolnoma na njihovi strani in zato je pač razumljivo, da je bilo treba to zmago prenesti tudi na polje praktične politike. Tako je danes zbudila silno senzacijo vest, da sta Litvinov in Beneš sklenila med Čehoslovako in sovjetsko Rusijo slično pogodbo, kakor sta jo v petek podpisala Laval in Litvinov. S tem je hotel dr. Beneš ponovno manifestiral jasnost in popolno neodvisnost svoje politike napram zunanji politiki Poljske. S tem se je ponovno ugotovilo, da Čehoslovaška ne bo sklenila, do podpisu vzhodnega pakta, nobene pogodbe z nobeno drugo državo. Ta vest je posebno v krogih poljske delegacije izzvala precejšnje presenečenje.

Duhoviti Titulescov zagovor

V znamenju teh presenečenj se je tudi začela današnja popoldanska seja Sveta Zveze narodov.

Prvi je govoril romunski zunanji minister Titulescu. Znana je njegova samozavest in sila prepričevalnosti, ki preveva vse njegove govore. Na vseh ženevskih debatah se zato Titulescu skorajda hudomušno postavlja v vlogo nekatega državnega pravdnika, ki ima ves mehanizem ženevskega pravosodja v malem prstu. Znani so njegovi nastopi v proslulih pravnih dvobojih med Apopyijem in Titulescom v časih, ko je šlo za vprašanje madjarskih optantov. Od tedaj naprej zmeraj smatrajo Titulesca za pravega »enfant terrible« ženevskih debatnih večerov. Tudi to pot je Titulescu nastopil z vso ostroščjo svoje pravne zavesti, a vendar s sijajno vpludnostjo in bleščečo zgovornostjo. Obratajoč se k madjarskemu delegatu ga je takorekoč stisnil pod breme svojih dokazov, a vendar je storil tako blagohotno, da dvorana ni vedela, ali ga obtožuje ali pa ga pomiluje. Začel je svoj govor z apelom, da se je že udomačilo v Ženevi, da je treba vse ženevske spore reševati z največjo kurtuazijo. V tem slučaju pa opazamo, da nas je Jugoslavija v tem prehitela in da je obtoženece tisti, ki hoče prelomiti s to tradicijo naših ženevskih običajev in navad. Zato je pač izven dvoma in prav lahko dati zadoščenje Jugoslaviji, ker je v to pravno in moralno upravičena. Zveza narodov se naj pri tem samo drži svojih tradicij in nihče ne bo mogel zahtevati pravice drugje, nego od nas. Nato je Titulescu še na svoj znani način obračunal z revizionizmom.

Beneš zahteva zadoščenje

Za njim je dobil besedo čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš, ki se je najprej obrnil k poljskemu delegatu in mu povedal med drugim tudi sledeče: »Čehoslovaška je že večkrat dokazala, da hoče voditi čisto korektno politiko proti Poljski. Večkrat je poljska republika to tudi sama priznala. Zato Čehoslovaška ni treba voditi politike o nojevem jaju.« Nato se je obrnil dr. Beneš k madjarskemu delegatu in mu izjavil, da Čehoslovaška ne more delati razlike med revizionizmom in terorizmom. Naravno je, da priznava, da obstoja miroljubni in agresivni revizionizem. Zato tudi priznava, da obstoja diplomatski in teroristični revizionizem. V imenu čehoslovske republike zahteva dr. Beneš, da se v Ženevi to ugotovi. Dolžnost Sveta Zveze narodov je, da ugotovi, da obstojata dva revizionizma, ki se včasih dopolnjujeta. Mi se vsi zavedamo, da je atentat v Marseju obsojana vreden in da ga zato tudi obsojamo. Obsojati pa moramo tudi teroristični revizionizem, ki je organiziral ta atentat. Dr. Beneš izjavlja, da hoče Čehoslovaška sodelovati pri predlogu, ki ga je izdelal Titulescu v imenu Male zveze. Zveza narodov mora dati zadoščenje tistemu, ki mu to pripada.

